AZAD ƏLİYEVİN REPERTUARINDAN TOFİQ BAKIXANOVUN YEDDİ PYESİ

SKRİPKA İLƏ FORTEPİANO ÜÇÜN

СЕМЬ ПЬЕС ТОФИКА БАКИХАНОВА ИЗ РЕПЕРТУАРА АЗАДА АЛИЕВА

ДЛЯ СКРИПКИ С ФОРТЕПИАНО

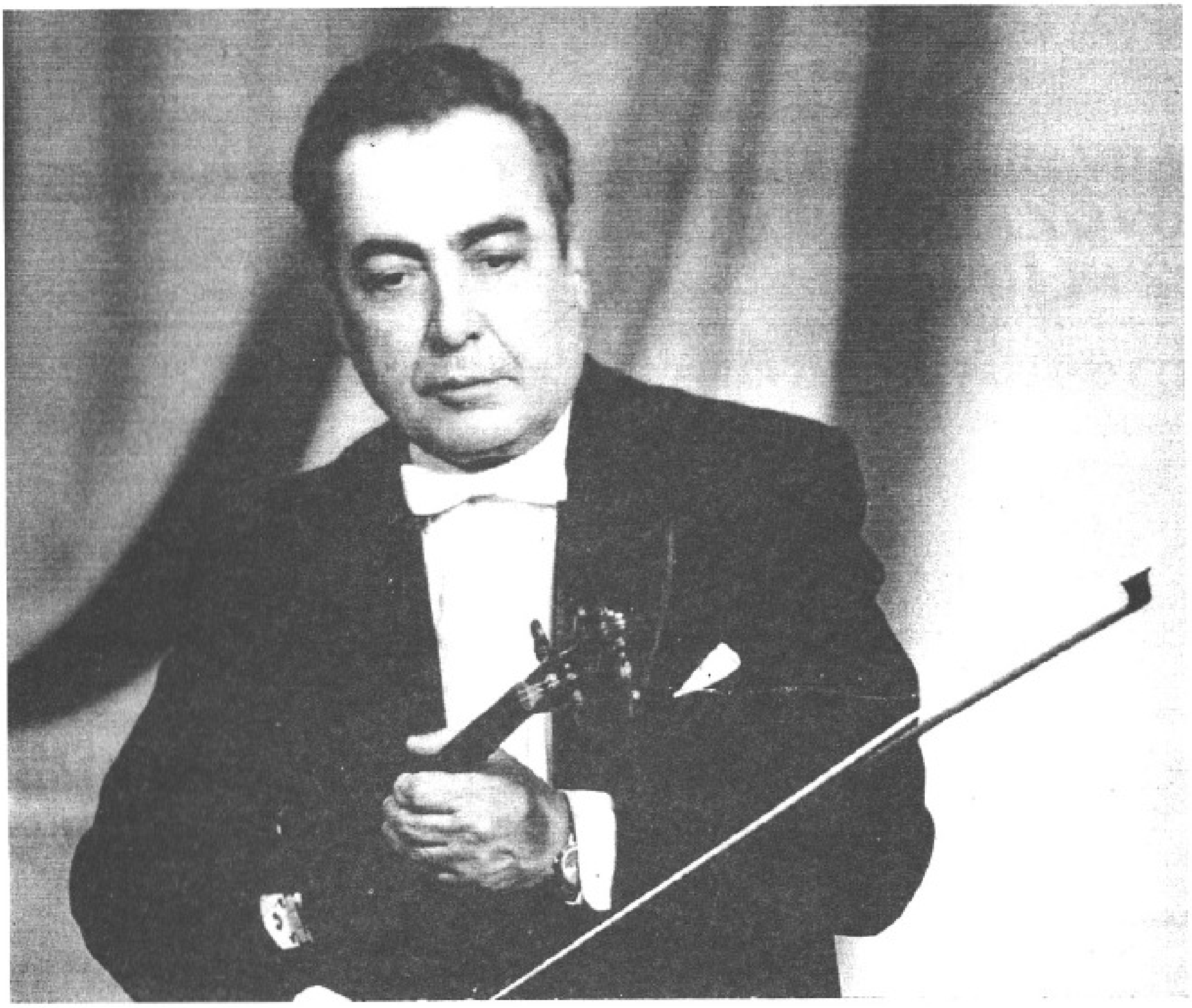

Azad Əliyev

Азад Алиев

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI TƏHSİL NAZİRLİYİ
TƏHSİL PROBLEMLƏRİ İNSTİTUTU
BAKI MUSİQİ AKADEMİYASI**

***Görkəmli Azərbaycan skripkaçısı Azad Əliyevin
anadan olmasının 80 illiyinə ithaf edilir***

AZAD ƏLİYEVİN REPERTUARINDAN TOFİQ BAKIXANOVUN YEDDİ PYESİ

SKRİPKA İLƏ FORTEPİANO ÜÇÜN

***Посвящается 80-летию со дня рождения
выдающегося азербайджанского скрипача Азада Алиева***

СЕМЬ ПЬЕС ТОФИКА БАКИХАНОВА ИЗ РЕПЕРТУАРА АЗАДА АЛИЕВА

ДЛЯ СКРИПКИ С ФОРТЕПИАНО

*Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi
Elmi-Metodik Şurası «İncəsənət» bölməsinin
01.03.2008-ci il tarixli iclasının qərarı
ilə təsdiq edilmişdir /Protokol № 09/.*

*Утверждено на секции «Искусство»
Научно-методического совета
Министерство образования Азербайджанской
Республики (протокол № 09 от 01.03.2008).*

Bakı – 2008 – Баку

TƏRTİB EDƏN:

Bakı Musiqi Akademiyasının «Simli alətlər» kafedrasının dosenti

Məleykə ƏHƏDZADƏ

ELMİ REDAKTOR:

Azərbaycan Milli Konservatoriyasının dosenti, sənətşünaslıq namizədi,

Fəttah XALIQZADƏ

RƏY VERƏNLƏR:

Bakı Musiqi Akademiyasının «Kamera ansamblı» kafedrasının müdiri, professor

Rauf NƏRİMANBƏYLİ

Bakı Musiqi Akademiyasının «Simli alətlər» kafedrasının dosenti, sənətşünaslıq namizədi

Hökumə ƏLİYEVA

СОСТАВИТЕЛЬ:

Доцент кафедры «Струнные инструменты» Бакинской музыкальной академии

Малейка АХАДЗАДЕ

НАУЧНЫЙ РЕДАКТОР:

Доцент Азербайджанской национальной консерватории, кандидат искусствоведения

Фаттах ХАЛЫГЗАДЕ

РЕЦЕНЗЕНТЫ:

Заведующий кафедрой «Камерный ансамбль» Бакинской музыкальной академии,

профессор ***Рауф НАРИМАНБЕЙЛИ***

Доцент кафедры «Струнные инструменты» Бакинской музыкальной академии,

кандидат искусствоведения ***Окюма АЛИЕВА***

ÖN SÖZ

Azərbaycanın xalq artisti, professor, görkəmli skripkaçı Azad Əliyevin milli musiqi mədəniyyətində böyük rolu və görkəmli yeri vardır. Onun sənəti Azərbaycan skripka ifaçılığı və məktəbinin yeni parlaq mərhələsi olmuşdur. Öz yüksək ifaçılıq mədəniyyəti ilə Azərbaycan skripka sənətini yüksək zirvəyə qaldıran görkəmli şəxsiyyət kimi ifaçılıq tariximizdə əbədi olaraq silinməz bir iz qoymuşdur. Onun musiqi xəzinəmizə bəxş etdiyi nadir inçilərdən hələ bir çox nəsillərin ifaçıları bəhrələnəcəklər.

Azad Həmzə oğlu Əliyev 1928 – ci il mart ayının 13 – də Gəncə şəhərində musiqiçi ailəsində anadan olmuşdur. Yeddi yaşından Azad skripkada çalmağa başlamışdır. Balaca skripkaçının olduqca həssas eşitmə qabiliyyəti vardı, o, texniki cəhətdən çətin olan musiqi parçalarını yaxşı mənimsəyib sonra skripkada çətinlik çəkmədən çalırdı.

Onun istedadı hələ tələbə illərində özünü büruzə verdi. 1948 – ci ildə Moskvada Azad Əliyev N.Paqanininin məşhur skripka konsertini, C.Tartininin «İblis trelləri» sonatasını, məşhur polyak skripkaçısı və bəstəkarı H.Venyavskinin «Skertso Tarantella» pyesini, F.Şubertin «Ave Mariya» əsərini skripkada məharətlə çalmışdır. Moskvanın təcrübəli ifaçıları gənc ifaçının bu çıxışını müsbət qiymətləndirmişdilər. Moskva Dövlət Konservatoriyasının professoru A.İ.Yampolski yazırdı: «…Azad Əliyev əla texniki hazırlıq, gözəl musiqi zövqü və ifaçılıq mədəniyyəti nümayiş etdirdi, özünü parlaq bir ifaçı kimi göstərdi». Bir il sonra 1949 – cu ildə Moskvada nəşr edilmiş «Gənc musiqiçilər» kitabında görkəmli skripkaçılar, İqor Bezrodnı, Leonid Koqan, Yulian Sitkovetski ilə yanaşı Azad Əliyevin də yaradıcılıq nailiyyətlərindən bəhs olunurdu. «Gənc sovet skripkaçıları və violonçelçiləri» məqaləsinin müəllifi K.Aleksandrov yazırdı ki, Paqanini və Tartininin əsərlərini ifa edən skripkaçı Azad Əliyev gözəl və təmiz çalğıya, böyük texniki imkanlara malik olduğunu nümayiş etdirmişdir.[1]

---

[1] Ədəbiyyat və incəsənət qəzeti, 30 iyul 1955-ci il, məqalənin müəllifi R.Hacıyevdir.

Dahi Azərbaycan bəstəkarı, Ü.Hacıbəyov adına Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasının o vaxtkı rektoru Q.Qarayev A.Əliyevin çalğısını eşidib və simli kvartet yaratmaq məqsədi ilə 1951 – ci ildə onu konservatoriyaya müəllim kimi dəvət edir. Həmin vaxtdan A.Əliyev öz repertuarını klassik əsərlərlə yanaşı Azərbaycan bəstəkarlarının yeni əsərləri ilə də zənginləşdirir.

1951-ci ilin noyabr ayında Azərbaycan Dövlət Konservatoriyası nəzdində simli kvartet yaradıldı. Bu kvartet 1954 – ci ildə M.Maqomayev adına Azərbaycan Dövlət Filarmoniyasına keçir. Azad Əliyev 20 il (1951 – 1971) həmin kvartetdə I skripkaçı vəzifəsində çalışmışdır. Bu kvartet klassik kamera musiqisini geniş təbliq etməklə bərabər həmçinin, Azərbaycan bəstəkarlarının bu janrda yazdıqları əsərlərinin ilk ifaçıları olmuşlar.

Azad Əliyev 1953 – cü ildə Moskvada Sovet İttifaqının ən güclü gənc skripkaçıları müsabiqəsində olmuş, gənclər və tələbələrin Buxarestdəki dördüncü Ümumdünya festivalında iştirak etmək hüququ qazanaraq 4 nəfər musiqiçi ilə birlikdə Buxarestə getmişdir. O, Rumıniyanın Konstansa, Ployeşti və başqa şəhərlərində böyük müvəffəqiyyətlə solo konsertlər vermişdir.

Ədəbiyyat və İncəsənət qəzetinin 30/VII-1955-ci il tarixli məqaləsində A.Əliyev haqqında belə yazılırdı: «...Skripkaçı Azadın çalğısı təsirli və inandırıcı, sadə və səmimidir. O, skripkanın geniş imkanlarından bacarıqla istifadə edir. Azad dinləyicilərə musiqinin məzmununu çatdırmağı, əsərin ideya və bədii zənginliklərini parlaq şəkildə nümayiş etdirməyi bilir.»[2]

1956-cı ildə Azad Əliyev solo ifaçı kimi Azərbaycan gənclərinin birinci festivalının I mükafatçısı, kvartetin heyətində isə II mükafata layiq görülmüşdür.[3]

1957-ci ildə kvartetin heyətində Moskva şəhərində keçirilən musiqiçi – ifaçıların müsabiqəsində, gənclərin Ümumittifaq festivalında böyük müvəffəqiyyətlə çıxış etmiş və ən yüksək mükafata - qızıl medala layiq olmuşdur. «A.Əliyevin başçılığı ilə simli kvartet P.Çaykovskinin, Niyazinin, Sinsadzenin əsərlərini ifa etdilər. O, özünü bizim ölkəmizin bir çox gənc kvartetlərinə ciddi rəqib kimi göstərdi və birinci dərəcəli laureat adı ilə layiqincə qiymətləndirildi.» Elə həmin il kvartetin tərkibində gənclərin və

---

[2] Məqalənin müəllifi R.Hacıyevdir.
[3] «Azərbaycan gəncləri» qəzeti, 12 avqust 1956-cı il, səh.2

tələbələrin VI Beynəlxalq Festivalının laureatı (gümüş medal) da olmuşdur. [4]

1958 – ci ilin sentyabr ayında pianoçu və skripkaçıların C.Enesku adına beynəlxalq müsabiqəsində iştirakı skripkaçının bir solo ifaçısı kimi yüksək peşəkarlığını bir daha sübut etdi. A.Əliyev belə bir mötəbər müsabiqənin diplomantı oldu.

Sonralar A.Əliyev «Arazbarı» ansamblına rəhbərlik edərək onun birinci skripkaçısı olur. Həmin ansamblın çıxışlarının səsyazmaları Azərbaycan teleradiosunun qızıl fondunda qorunaraq indi də vaxtaşırı səsləndirilir.

O, mahir ifaçı olmaqla yanaşı həm də görkəmli müəllim idi. Onun Ü.Hacıbəyov adına BMA –nın «Simli alətlər» kafedrasında 40 ildən artıq bir müddət ərzində göstərdiyi pedaqoji fəaliyyəti çox məhsuldar olmuş və özünəməxsus skripka məktəbi yaratmışdır. Onun tələbələri arasında əməkdar artistlər, müxtəlif müsabiqə laureatları, Bakı Musiqi Akademiyasında və digər musiqi təhsili ocaqlarında pedaqoji və ifaçılıq fəaliyyəti ilə məşğul olan çoxsaylı professor, müəllim heyəti də vardır.

O, Zaqafqaziya müsabiqələrində (1960; 1965; 1973; 1977), Leninqrad şəhərində keçirilən Ümumittifaq müsabiqəsində (1969), Moskvada (1979), Riqa (1980), Podolsk (1985) şəhərlərində keçirilən beynəlxalq müsabiqələrin dinləyişlərində münsiflər heyətinə daxil olmuşdur.

Dövlətimiz A.Əliyevin respublikamızın mədəni həyatında göstərdiyi misilsiz xidmətlərinə layiqincə qiymət verərək dəfələrlə onu Azərbaycan SSR Ali Sovetinin Rəyasət Heyətinin Fəxri Fərmanları ilə təltif etmişdir.

A.Əliyev Azərbaycan SSR Ali Sovetinin Rəyasət Heyətinin 10/VI-1959 –cu il tarixli fərmanına əsasən səmərəli yaradıcılıq fəaliyyətinə görə «Əməkdar artist», 1/XII-1982 – ci ildə isə Azərbaycan SSR xalq artisti kimi yüksək fəxri ada layiq görülmüşdür.

1993 – cü ildə A. Əliyev Türkiyənin Ankara şəhərində işləməyə dəvət alır. Burada Milli opera orkestrinin birinci skripkaçısı – konsertmeysteri vəzifəsində fəaliyyət göstərir. Lakin bir müddətdən sonra onun səhhəti pisləşməyə başladı və 17/VIII-94 – cü ildə böyük sənətkar, sevimli insan Türkiyənin Ankara

[4] «Бакинский рабочий» 10 июля 1957 г., №160 стр.4

şəhərində əbədi olaraq gözlərini yumdu. Cənazəsi Bakıda Fəxri Xiyabanda torpağa tapşırıldı.

A.Əliyev Azərbaycan bəstəkarlarının skripka üçün bəstələdikləri bir çox əsərlərinin ilk əvəzsiz ifaçısı və təbliğatçısı olmuşdur. Həmin əsərlər Azərbaycan teleradiosunun qızıl fondunda qorunub saxlanılır. Görkəmli Azərbaycan bəstəkarı Tofiq Bakıxanovun skripka və fortepiano üçün 7 pyesi belə əsərlərdəndir.

Skripka ifaçılarına, mütəxəssislərə və eləcə də musiqisevərlərə təqdim olunan hazırkı not məcmuəsinə daxil edilmiş pyeslər məhz unudulmaz sənətkarımız respublikanın xalq artisti Azad Əliyevin redaktəsində nəşr olunur.

Görkəmli bəstəkar, respublikanın xalq artisti Tofiq Bakıxanovun yaradıcılığında skripka əsərləri mühüm yer tutur. Xatırladaq ki, bəstəkar konservatoriyanı həm də bir skripka ifaçısı kimi bitirmişdir. Məcmuəyə daxil edilmiş pyeslər rəngarəng məzmun və forma xüsusiyyətlərinə malikdir. Onlardan ikisi – "Adajio" və "Neft fəvvarəsinin rəqsi" – T.Bakıxanovun dəniz neftçilərinə həsr olunmuş "Xəzər ballada"sı baletindən götürülmüşdür.[5] Müəllifin dahi ustadı Q.Qarayev bu baleti "Xəzər neftçilərinin əməyini əks etdirən əzəmətli musiqi" adlandırmışdır. Baletin musiqisi xalq və klassik musiqi ənənələrini üzvi şəkildə birləşdirməklə bəstəkarın yüksək professional səviyyəsini nümayiş etdirir.

"Adajio" (№ 1) - əmək şücaəti göstərən qəhrəman neftçilərin istirahət saatlarını əks etdirir. Musiqi qaynar və ağır iş günündən sonra cavanların lirik hisslərini tərənnüm edir.

«Neft fəvvarəsinin rəqsi» (№ 7) isə neftçilərin əmək qələbəsini böyük ruh yüksəkliyi ilə əks etdirir. Hər iki pyesdə skripka alətinin spesifik ifa üsullarından və texniki imkanlarından məharətlə istifadə edilmişdir.

Skripka və fortepiano üçün yazılmış «Ekspromt» (№ 2) pyesi mülayim və axıcı melodiyası ilə seçilir və sadə üç hissəli formaya malikdir.

Əsər lad, intonasiya, harmonik və ritmik dili baxımından zəngindir.

Skripka partiyasının mövzusu müxtəlif üsullarla inkişaf etdirilir və texniki

[5] Hər iki pyes skripka və f-no üçün müəllif tərəfindən işlənmişdir.

passajlarla aşılanmışdır. Passajların və ikili notların səlist alınması və bədii obrazın parlaq təcəssümü ifaçıdan peşəkar hazırlıq tələb edir.

T.Bakıxanovun tələbəlik illərində yazdığı əsərlər indi də öz təravətini qoruyub saxlayır. Belə ki, 1953 – cü ildə işıq üzü görən və istedadlı Azərbaycan bəstəkarı Məmməd İsrafilzadənin xatirəsinə həsr edilmiş «Elegiya» (№ 3) belə əsərlərdəndir. Skripka və simfonik orkestr üçün bəstələnmiş bu romantik skripka pyesi hazırki məcmuədə fortepianonun müşaiəti ilə təqdim olunmuşdur.[6] "Elegiya"nın həzin melodiyası müharibədə həlak olmuş gənc bəstəkarın əziz xatirəsini canlandırır.

Skripkanın ifasında ikili notlarla başlayan «Rəqs» (№ 4) oynaq xarakter daşıyır. Əsər boyu skripkaya xas olan müxtəlif cizgilər ifaçıdan yüksək peşəkarlıq tələb edir. «Rəqs»in tempi bir az ağır ifa olunmalıdır. Azərbaycan milli rəqsləri müxtəlif templərdə olsa da bu pyes üçün mülayim sürət daha münasibdir.

«Melodiya» (№ 5) sadə üç hissəli formada yazılmışdır. Kənar hissələrdə əsas mövzu müxtəlif registrlərdə (aşağı, orta və yuxarı) ifa olunur. Əsərin orta hissəsi «Bayatı – Kürd» ladına modulyasiya olunmaqla kulminasiya nöqtəsinə qalxır və dramaturji inkişaf solo kadensiyadan sonra yenə də reprizaya qayıdır.

Ilk öncə skripka və kamera orkestri üçün yazılmış «Skerso» (№ 6) sonradan müəllif tərəfindən skripka və fortepiano üçün köçürülmüşdür. Skripkanın partiyasında alətin bədii – texniki imkanlarından məharətlə istifadə olunmuşdur. Pyes təmtəraqlı və oynaq xarakterlidir. Əsərdə tez – tez istifadə olunan dəyişkən ölçülər (6/8, 7/8 və 9/8) melodik xəttin maraqlı və rəngarəng hərəkətini canlandırır.

Ümidvarıq ki, skripka ifaçıları tədris proqramında və konsert ifaçılığında bu əsərlərə həvəslə müraciət edəcəklər. Beləliklə də, görkəmli sənətkar Azad Əliyevin redaktəsində Tofiq Bakıxanovun gözəl əsərlərindən ibarət bu məcmuə skripka repertuarına dəyərli töhfə olacaqdır.

---

[6] Pyes skripka və f-no üçün müəllif tərəfindən işlənmişdir.

ПРЕДИСЛОВИЕ

Народный артист Азербайджана, профессор Азад Алиев занимает особое место в музыкальной культуре республики. Имя этого выдающегося скрипача навечно вошло в историю азербайджанского скрипичного исполнительства. С его творчеством связан новый, яркий этап в скрипичном искусстве Азербайджана. В силу своей высокой исполнительской культуры, он поднял национальное скрипичное искусство к вершинам творческого мастерства. Вклад, внесенный им в музыкальную сокровищницу Азербайджана, ещё долгие годы будет неисчерпаемым источником для вдохновения и совершенствования творческого мастерства у молодых талантов.

Азад Гамза оглу Алиев родился 13 марта 1928 года в Гяндже, в семье музыкантов. С 7 лет он начинает обучаться игре на скрипке. Его преподаватели сразу же заметили, что у маленького скрипача абсолютный слух: тщательно обдумав в уме технически сложный отрывок, он с легкостью воспроизводил его на скрипке.

Его неординарный талант ярко проявил себя и в студенческие годы. В 1948 году Азад Алиев с большим успехом выступил с концертной программой в Москве. В программу концерта были включены Концерт для скрипки Н.Паганини, Соната «Дьявольские трели» Д.Тартини, пьеса известного польского скрипача и композитора Г.Венявского «Скерцо Тарантелла» и «Аве Мария» Ф.Шуберта. Опытные московские исполнители с большой теплотой отнеслись к молодому скрипачу. В частности, профессор Московской Государственной Консерватории А.И.Ямпольский писал: «…Азад Алиев обладает отличной технической подготовкой, прекрасным музыкальным вкусом и исполнительской культурой, он проявил себя как яркий исполнитель». Не случайно, через год, а именно в 1949 году в Москве была издана книга «Молодые музыканты», где наряду с именами выдающихся скрипачей Игорем Безродным, Леонидом Коганом и Юлианом Ситковецким отмечалось и имя Азада Алиева. В частности, автор статьи «Мо-

лодые советские скрипачи и виолончелисты» К.Александров писал, что «исполнитель сочинений Паганини и Тартини Азад Алиев продемонстрировал безупречно чистую, красивую игру и большие технические возможности».[7]

В 1951 году ректор Азербайджанской Государственной Консерватории им. У.Гаджибекова Кара Караев, услышав игру Азада Алиева, приглашает его на работу в бакинскую Консерваторию с целью создания струнного квартета. В ноябре этого же года при АГК был создан струнный квартет. С этого момента репертуар А.Алиева заметно обогащается и наряду с классическими сочинениями в нем появляются новые произведения азербайджанских композиторов. В 1954 году этот квартет переходит во введение Азербайджанской Государственной Филармонии им. М.Магомаева. В течение 20 лет (1951-1971) Азад Алиев был I скрипкой этого квартета. Первое исполнение многих произведений азербайджанских композиторов написанных в этом жанре, является заслугой этого квартета.

В 1953 году в Москве на Всесоюзном конкурсе молодых скрипачей Азад Алиев и ещё четверо музыкантов завоевали право на участие в 4 Международном фестивале, проходившем в Бухаресте. В рамках фестиваля А.Алиев дал несколько сольных концертов в румынских городах Константа и Плоешти, которые имели большой успех.

В газете «Ədəbiyyat və incəsənət» от 30 июля 1955 года автор статьи Р.Гаджиев писал: «…Исполнение скрипача Азада впечатляющее и правдивое, простое и искреннее. Он мастерски использует широкие возможности инструмента. Азаду блестяще удается донести до слушателей музыкальное содержание, идею и художественное богатство произведения»[8].

В 1956 году Азад Алиев завоёвывает I премию на I азербайджанском фестивале молодежи как солист, и II Премию - как артист квартета[9].

В 1957 году Азад Алиев вместе со своим квартетом блестяще выступил на проводимом в Москве, в рамках Всесоюзного фестиваля молодежи, конкурсе

---

[7] Газета «Ədəbiyyət və incəsənənt», от 30.07.1955. года. Автор статьи Р.Гаджиев.
[8] Там же.
[9] Газета «Молодежь Азербайджана», 12 августа 1956 года. с. 2

музыкантов-исполнителей, где завоевал высшую награду – Золотую медаль. «Струнный квартет под управлением Азада Алиева исполнил произведения П.Чайковского, Ниязи и Цинцадзе. Он оказался очень серьёзным соперником для многих молодых советских квартетов и был по достоинству оценен, став Лауреатом I премии»[10]. В тот же год Азад Алиев и его квартет, стали лауреатами VI Международного фестиваля молодежи и студентов, получив серебряную медаль.

В сентябре 1958 года Азад Алиев ещё раз доказал свой высокий профессионализм как солист, став дипломантом престижного Международного конкурса пианистов и скрипачей им. Д.Энеску.

В последующие годы А.Алиев становится руководителем и I скрипкой ансамбля «Аразбары». Записи исполнения этого ансамбля сохранены в Золотом Фонде азербайджанского телерадио комитета и периодически озвучиваются на республиканском телевидении и радио.

Наряду с тем, что А.Алиев был большим профессионалом как исполнитель, он был также и прекрасным педагогом. Его более чем 40-летний стаж работы на кафедре «Струнных инструментов» Азербайджанской Государственной консерватории был очень продуктивным и, можно сказать, что он создал свою, своеобразную скрипичную школу. Среди его учеников Заслуженные артисты республики и лауреаты различных конкурсов, в профессорско-преподавательском составе Бакинской Музыкальной Академии и других музыкально-учебных заведений республики много его учеников.

Азад Алиев был членом жюри многих международных и всесоюзных конкурсов, например: на Закавказских конкурсах (1960;1965;1973;1977), на Всесоюзных конкурсах в Ленинграде (1969), в Москве (1979), Риге (1980) и Подольске (1985).

Заслуги Азада Алиева в области музыкальной культуры республики были высоко оценены государством. Он неоднократно награждался Почетными грамотами Верховного Совета Азербайджанской республики.

---

[10] Газета «Бакинский рабочий» от 10 июля 1957 года, №160, с.4

Согласно указу Верховного Совета Азербайджанской республики от 10.06.1959 Азаду Алиеву было присвоено звание «Заслуженного артиста Азербайджана». 01.12.1982 года А.Алиев был удостоен почетного звания Народного артиста Азербайджанской республики.

В 1993 году А.Алиев получает приглашение на работу в Турецкой республике на должность I скрипки-концертмейстера Национального оперного оркестра. К сожалению, вскоре его самочувствие заметно ухудшается и 17.08.1994 года этот замечательный исполнитель и талантливый скрипач умирает. Его тело было перевезено в Баку и захоронено в аллее Почетного захоронения.

Как отмечалось выше, Азад Алиев был первым исполнителем и пропагандистом творчества многих азербайджанских композиторов. Сочинение выдающегося азербайджанского композитора Тофика Бакиханова «7 пьес» для скрипки и фортепиано относится к их числу.

В творчестве ведущего азербайджанского композитора, Народного артиста Азербайджана Тофика Бакиханова скрипичным сочинениям отведено особое место. Напомним, что композитор закончил Консерваторию как по классу композиции (класс К.Караева), так и по классу скрипки.

В данном нотном издании, пьесы представлены в редакции прославленного исполнителя, Народного артиста Азербайджана Азада Алиева и предназначены для исполнителей-скрипачей, специалистов и людей, интересующихся музыкой.

Пьесы, вошедшие в сборник разнообразны по содержанию и своеобразны по форме. Две из них – «Адажио» и «Танец нефтяного фонтана» - взяты Т.Бакихановым из его же балета «Каспийская баллада», посвященного морским нефтяникам[11]. Гениальный учитель Т.Бакиханова Кара Караев говорил об этом балете, что «это величайшая музыка, символизирующая труд каспийских нефтяников». И действительно, синтез народных и классических традиций в музыке балета демонстрирует высокий профессиональный уровень композитора.

---

[11] Автор сделал переложения этих 2 пьес для скрипки с фортепиано.

«Адажио» (№1) – повествует о часах отдыха героических нефтяников. Музыка этой пьесы символизирует лирические чувства молодых людей после тяжелого трудового дня.

Музыка «Танца нефтяного фонтана» (№7) очень вдохновенная и символизирует трудовую победу нефтяников. В каждой из этих 2 пьес композитор мастерски использует технические и специфические возможности скрипки.

«Экспромт» (№2) для скрипки и фортепиано отличается нежной и плавной мелодией и написан в простой 3-х частной форме.

Произведение богато с точки зрения лада и интонационной основы, а также отличается своеобразным гармоническим и ритмическим языком.

Тема скрипичной партии развивается с помощью различных исполнительских приемов и характеризуется сложными техническими пассажами. Чистое исполнение пассажей и двойных нот, а также яркое воплощение художественного образа в музыке «Экспромта», требует от исполнителя высокой профессиональной подготовки.

Следует признать, что сочинения Т.Бакиханова заметно обогатили и пополнили национальный скрипичный репертуар. Именно это стало причиной нынешней актуальности и популярности многих произведений, написанных композитором ещё в студенческие годы. К их числу относится «Элегия» (№3), посвященная памяти талантливого азербайджанского композитора Мамеда Исрафилзаде, погибшего во время Великой Отечественной войны. Лирическая мелодия «Элегии» оживляет образ молодого композитора. Эта романтическая пьеса, изначально написанная для скрипки и симфонического оркестра, в данном сборнике представлена в сопровождении фортепиано[12].

Начинающийся с двойных нот в исполнении скрипки «Танец» (№4) носит весьма оживленный характер. Свойственные скрипичному исполнительству сложные и разнообразные технические приемы, используемые композитором на протяжении всего произведения, требуют от исполнителя высокого мастерства и безупречного владения инструментом. Обратим внимание еще на один мо-

[12] Переложение для скрипки и фортепиано Т.Бакиханова.

мент: как известно, азербайджанским национальным танцам свойственны различные темпы. Что касается именно этого танца, то его желательно исполнять более тяжеловесно, в связи с чем темп следует брать несколько медленнее.

«Мелодия» (№5) написана в простой 3-х частной форме. В крайних частях основная тема исполняется в разных регистрах (нижнем, среднем и высоком). Средний раздел с модуляцией в лад «Баяты -Кюрд» достигает кульминационной вершины произведения и после драматургического развития, выраженного в соло каденции, вновь возвращается в репризу.

Написанное изначально для скрипки и камерного оркестра «Скерцо» (№6), позже переработано автором для скрипки и фортепиано. В партии скрипки широко использованы художественно-технические возможности инструмента. Пьеса носит праздничный, танцевальный характер. В ней часто сменяется ритм (6/8, 7/8 и 9/8), что заметно оживляет мелодическую линию произведения.

В конце мы хотели бы выразить надежду на то, что все вошедшие в сборник сочинения талантливого композитора Тофика Бакиханова, отредактированные не менее талантливым скрипачом Азадом Алиевым, станут достойным вкладом в скрипичный репертуар молодых исполнителей, и к этим произведениям будут обращаться не только в учебно-педагогической, но и в концертной практике.

(перевод Л.Мамедовой)

Xəzər balladası baletindən
"Adajio"

"Адажио" из балета Каспийская баллада

21
mf
25
29
f
33

36
39
poco cresc.
42
A tempo
A tempo
poco rit. e dim.
47

51
8va
8vb
56
59
64
poco a poco dim.
8vb
8vb

Ekspromt
Экспромт

26
rit.
pizz.
espress.
p
rit.
31
arco
mf
p
36
f
mf
41
Meno
f
Meno
f
8vb
8vb

46
mf
p
51
Tempo I
poco rit. e dim.
Tempo I
s.ə.
л.р.
57
62
poco rit.
rit.
pp

Rəqs

Танец

Allegretto
Violin
Allegretto
Piano
f (mf)
f
mf (p)
6
1.
11
2.
f
mf
1.
2.
17
mf
p

22
f
27
32
poco
a
poco
cresc.
36

40
f
45
Tempo I
Tempo I
poco
dim.
mf
50
f
56
mf
p

62
68
74
80
pizz.
arco
poco
a
cresc.

86
90
pizz.
arco
poco
a
94
dim.
p
mp
8vb
98
sf
f

Elegiya
Элегия

18
rit.
p
con animato
3
22
3
3
mf
cresc.
3
26
3
3
3
3
f
poco a poco
accelerando e cresc.
8vb
8vb
30
3
3
ff
8vb
fff

35
Cadenza
mf
3
poco rit.
a tempo
p
40
44
49
dim.
pp
ppp
5
8vb

Xəzər balladası baletindən "Neft fəvvarəsinin rəqsi"

"Танец фонтана нефти" из балета Каспийская баллада

12
sf
16
sf
20
sf
poco a poco cresc.

24
ff
f
28
ff
32
f
mf
mf
poco
cresc.

36
mf
39
3
42

45
f
mf
3
48
51
f
poco a poco

54
cresc.
57
60
sf

63
sf
f
8vb
67
f marcato
sf
(8)
71

75
sf
79
poco a poco cresc.
83
ff

87
ff
91
f
f poco a poco dim.
95
f poco a poco dim.
98
pizz.
p
pp

Melodiya
Мелодия

accel.
poco
a poco
cresc.
Cadenza
poco
accel.
e cresc.
ff
p
Tempo I
poco rit.
Tempo I

53
Tempo I
poco rit.
Tempo I
59
poco a poco cresc.
65
tr
mf
p
69
poco a poco dim.
rit.
p
pp

Skerso
Скерцо

20
f
sp
f
25
espress.
29
du talon
sp
cresc.
f
pizz
arco
p
poco
a
poco
cresc.
mf
34
pizz.arco
II
pizz.
arco

38
pizz. arco
sp
cresc.
42
rall.
Meno mosso
Meno mosso
46
dim.
mf
p
50

rall.
Tempo I
Tempo I

73
78
sp
cresc.
sp
82
du talon
pizz.
arco
pizz.
arco
mf
86

Sostenuto assai
poco a poco cresc.
Sostenuto assai
stringendo
dolce
Presto
Presto

108
sp
8va
8vb
111
poco
a
poco
cresc.
f

MÜNDƏRİCAT

ОГЛАВЛЕНИЕ

Ön söz.. 5

Предисловие.. 10

Xəzər Balladası baletindən «Adajio»

«Адажио» из балета Каспийская баллада…………………………....... 16

Ekspromt

Экспромт…………………………………………………………………. 20

Rəqs

Танец……………………………………………………………………... 23

Elegiya

Элегия……………………………………………………………………... 28

Xəzər balladası baletindən «Neft fəvvarəsinin rəqsi»

«Танец фонтана нефти» из балета Каспийская баллада………………….. 31

Melodiya

Мелодия…………………………………………………………………… 40

Skerso

Скерцо…………………………………………………………………….. 43

Çapa imzalanıb 30.06.08.
Format: 84x108 1/16. Həcmi: 6,5 ş.ç.v. Tiraj 200.
Sifariş № 81. Qiyməti müqavilə ilə.

«Mütərcim» Nəşriyyat-Poliqrafiya Mərkəzi
Bakı, Rəsul Rza küç., 125
tel./faks (99412) 596 21 44
e-mail: mutarjim@mail.ru

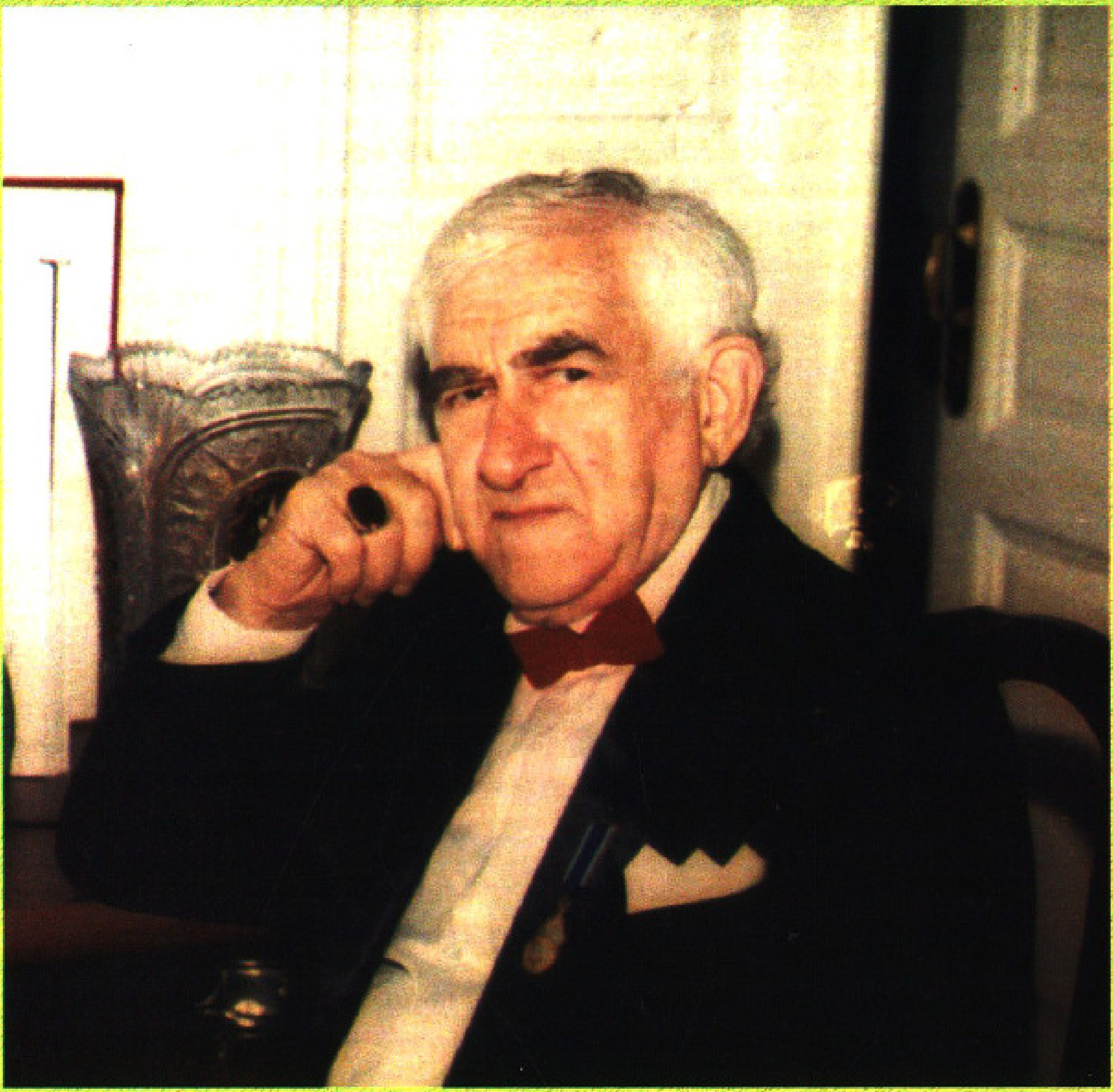

Tofiq Bakıxanov

Тофик Бакиханов

Görkəmli Azərbaycan skripkaçısı Azad Əliyevin
anadan olmasının 80 illiyinə ithaf edilir

AZAD ƏLİYEVİN REPERTUARINDAN TOFİQ BAKIXANOVUN YEDDİ PYESİ

SKRİPKA

Посвящается 80-летию со дня рождения
выдающегося азербайджанского скрипача Азада Алиева

СЕМЬ ПЬЕС ТОФИКА БАКИХАНОВА ИЗ РЕПЕРТУАРА АЗАДА АЛИЕВА

СКРИПКА

Xəzər balladası baletindən
"Adajio"
"Адажио" из балета Каспийская баллада

poco rit. e dim.
A tempo

Ekspromt
Экспромт

Meno
f
mf
Tempo I
II
III
poco rit. e dim.
sf
mf
poco rit.
pp

Rəqs
Танец

Tempo I
pizz.
arco
poco
a
poco
dim.

Elegiya
Элегия

Xəzər balladası baletindən
"Neft fəvvarəsinin rəqsi"

"Танец фонтана нефти"
из балета Каспийская баллада

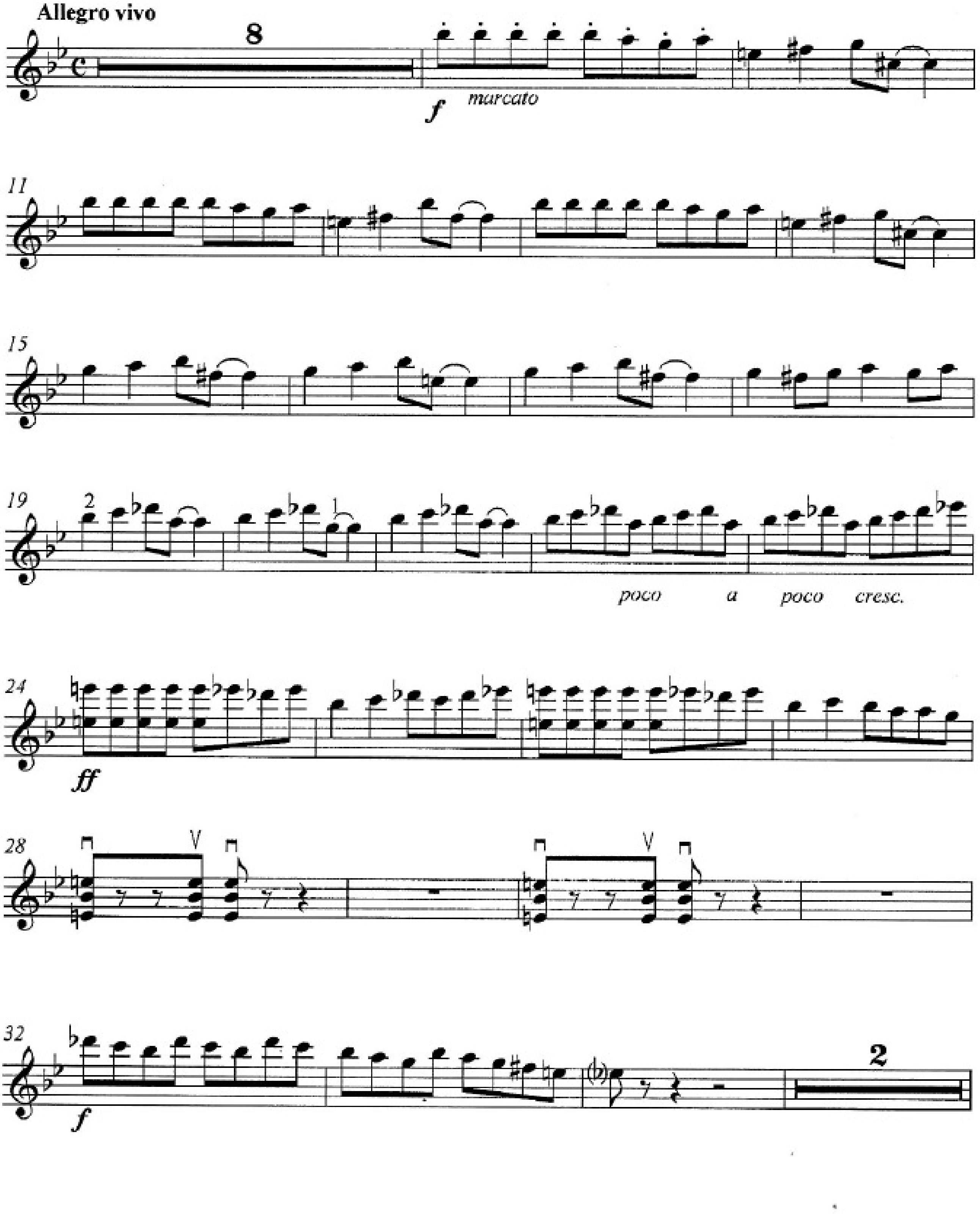

37
mf
44
f
49
55
62
67
f marcato
71
76

poco a poco cresc.
ff
f
poco a poco dim.
pizz.
p

Melodiya

Andante
3
a tempo
mf
poco rit.
a tempo
poco a poco cresc.
mf
rit.
Più mosso
2
accel. poco a poco cresc.
Cadenza
p
Tempo I
poco rit.
Tempo I
poco rit.
tr
poco a poco dim. rit.
p

Skerso
Скерцо

pizz.arco
sp
cresc.
rall.
Meno mosso
mf
f
rall.
Tempo I
f

sp
cresc.
du talon
pizz.
arco
pizz.
arco
Sostenuto assai
p
poco
a
poco
cresc.
stringendo
Presto
f
sp
poco
a
poco
cresc.

MÜNDƏRİCAT

ОГЛАВЛЕНИЕ

Xəzər Balladası baletindən «Adajio»

«Адажио» из балета Каспийская баллада.......... 2

Ekspromt

Экспромт.......... 4

Rəqs

Танец.......... 6

Elegiya

Элегия.......... 8

Xəzər balladası baletindən «Neft fəvvarəsinin rəqsi»

«Танец фонтана нефти» из балета Каспийская баллада.......... 9

Melodiya

Мелодия.......... 12

Skerso

Скерцо.......... 13